

2025. júniusi mérnök évfordulók, emléknapok + **programok**

1. – Építők napi programok országszerte

Az 1897. júniusi első magyar Építőmunkás kongresszus tiszteletére, minden év június első vasárnapján, így idén június 1-én ünnepeljük az építők napját. E nap az ünnep pillanatáé, annak az értékes hagyománynak a folytatása, amikor azokat az építő- és építőanyag-iparban dolgozókat köszöntjük, akiknek az áldozatos tevékenységétől az épített környezetünk minősége, szépsége – és nem túlzás azt mondani – világunk, életünk biztonsága függ. Ezért az épített környezet alakítása nem egyetlen szakma belügye, hanem meghatározó társadalmi, társadalompolitikai kérdés.

3. – 150 éve született Svachulay Sándor konstruktőr

Kassán, 1875. június 3-án született Svachulay (Schvachulay) Sándor (1875-1954) repülőgép-konstruktőr. 1890-től foglalkozott a repülés kérdéseivel. Modelljei a repülés különféle módjait sikerrel utánozták. Az 1900-as évek végén már pontosan megfogalmazta a vitorlázó repülés alapelveit. Az első, kiváló repülő-tulajdonságokkal rendelkező gépét 1908-ban sikerült megépítenie. Ennek törzse és a szárny váza úttörő módon hegesztett acélcsőből készült. 1909-ben épült kétéltű repülőgépe (az Albatros) már felhúzható futó-szerkezettel volt ellátva. Ez a megoldás később az egész világon elterjedt. 1934-ben két könnyű (kb. 60 kg tömegű) vitorlázó repülőgépet is épített. Nevéhez fűződik az állítható fémlégsavar és a leszállás sebességét csökkentő berendezés megoldása is.

5. – 175 éve született Kvassay Jenő mérnök

Budán, 1850. június 5-én született Kvassay Jenő (1850-1919) vízmérnök. Gépészmérnöki tanulmányait Magyaróvárott kezdte, majd Németország és Franciaország főiskoláin mezőgazdasági és vízépítési tanulmányokkal egészítette ki. Több állam vízügyi szolgálatával ismerkedett. Magyarországra visszatérve 1878-ban megbízást kapott az általa javasolt mezőgazdasági vízügyi szolgálat, a Kultúrmérnöki Intézmény megszervezésére, majd vezetésére. 1889-ben létrehozta a vízügyi igazgatás egységes irányítására az Országos Vízépítészeti és Talajjavítási Hivatalt (később Országos Vízépítési Igazgatóság) amit 1918-ig, nyugalomba vonulásáig vezetett. Legjelentősebb eredménye a kultúrmérnöki intézmény megszervezése volt. Nevéhez fűződnek vízjogi, halászati törvények megalkotásai, a Balatoni Kikötők Felügyelőségének felállítása, valamint a Soroksári Duna-ág csatornázásának és a Budapest - Csepeli Nemzeti és Szabadkikötő építésének megkezdése. Vízgazdálkodási, folyószabályozási és mezőgazdasági vízépítési szakirodalmi munkássága is jelentős. A Budapesti-Csepeli Kikötő zárt medencéjének bejárati zsilipjét Kvassay-zsilipnek nevezték el és emléktáblával jelölték meg.

5. – 125 éve született Gábor Dénes mérnök-fizikus

Budapesten, 1900. június 5-én született Gábor Dénes (1900-1979) mérnök-fizikus, aki a legjelentősebb eredményéért, a holográfia feltalálásáért 1971-ben fizikai Nobel-díjat kapott. Visszaemlékezett a találmány születésére: „1947-ben nagyon foglalkoztatott az elektronmikroszkóp. E pompás műszer felbontóképessége akkoriban a legjobb fénymikroszkópok felbontó-képességénél százszor jobb volt, de mégis kiábrándítóan tűnt, hogy a felbontóképesség alig valamivel az atomi rácsok nagyságrendje előtt mondott csődöt. Miután a

problémán hosszú ideig gondolkodtam, 1947 egy szép húsvéti napján hirtelen rájöttem a megoldásra. Miért ne járhatnánk el úgy, hogy elfogadjuk a rossz elektronképet, amely azonban tartalmaz minden információt, majd a rossz képet optikai eszközökkel korigáljuk? Rövid idő alatt tisztába jöttem azzal, hogy amennyiben ez lehetséges és csak koherens elektronnyalábokkal, határozott fázisú elektronhullámokkal valósítható meg. Közönséges fényképen a fázisok teljesen elvesznek, a fénykép csupán az intenzitásokat örökíti meg. Ha elvesztjük a fázist, akkor nincs mivel összehasonlítani! Nézzük meg, mi történik, ha alapfázist, koherens hátteret adunk a fényhullámhoz!” A holográfia feltalálásához tehát az a felismerés vezette, hogy ha egy tárgyról visszavert hullámok intenzitását, fázisát és amplitúdóját is felhasználhatja, akkor a tárgyról teljes (holo) és térbeli (graf) kép nyerhető. Nevéhez több mint száz szabadalom fűződik. 1934-ben letelepedett Angliában, brit állampolgár lett. Dennis Gabor 1934-től 1948-ig a British Thomson-Houston Társaság kutatólaborjában dolgozott Rugbyben. A „NOVOFER Alapítvány a Műszaki-Szellemi Alkotásért” 1989-ben hozta létre a Gábor Dénes díjat, amelyet minden évben azoknak a magyar természettudósoknak, mérnököknek, feltalálóknak, kutatóknak, oktatóknak adományoznak, akik kiemelkedő innovációval vagy kutatási eredménnyel, illetve a felsőfokú képzésben nyújtott teljesítményükkel járultak hozzá a magyar tudományos-műszaki haladáshoz, az ország fejlődéséhez. Gábor Dénes szellemisége a fenntartható és felelős technológiai fejlődés szimbóluma. A bőséges szakirodalomból a Better kiadó és a NOVOFER Alapítvány 1998-ban kiadott *Holográfia és humanizmus – A Nobel-díjas Gábor Dénes* címet viselő mű külön figyelmet érdemel: Garay Tóth János ismerteti a Gábor Dénes-díj első évtizedét, egyben kéri a támogató szervezeteket, az innovációval foglalkozó intézményeket, a kutatóintézeteket, egyetemeket, szakmai szövetségeket, kamarákat és kormányzati szerveket, hogy az elért eredményeket tekintsék sajátjuknak és segítsék támogatásukkal az újabb sikerek elérését. Thomas E. Allibone: *Gábor Dénes élete és munkássága* c. fejezetben felhívja a figyelmet a Nobel-díjas tudós nézeteit bemutató „*A jövő feltalálása*” című könyvre, s benne az életünket fenyegető három veszélyre: a háborúra, a túlnépesedésre és a kényelemszeretetre. Greguss Pál: *A holográfia hajnala és horizontja* című írásból a szakmai részleteket, Nagy Ferenc: *A Nobel-díjtól a holográfián át az információs társadalomig* című fejezetből pedig egy sokoldalú mérnök-fizikus tudóst ismerhetjük meg. Gábor Dénes életművét a Magyar Örökség és Európa Egyesület 2010-ben a Magyar Örökség részévé nyilvánította, és nevét az Aranykönyv őrzi.

5. – Környezetvédelmi világnap

Stockholmban, 1972. június 5-16. között tartották az ENSZ első, „Ember és bioszféra” címet viselő környezetvédelmi konferenciáját. Az ENSZ soron következő közgyűlése e konferencia javaslatára, még abban az évben környezetvédelmi világnappá nyilvánította a stockholmi tanácskozás kezdőnapját.

6. – 125 éve született Paál József mérnök

Sárkeresztúron, 1900. június 6-án született Paál József (1900-1977) gépészmérnök. Oklevelét 1926-ban a BME-en szerezte 1926-ban. Ezt követően a kaposvári villanytelepen üzemmérnök, majd 1927-ben a Ganz Hajógyárba került, ahol 1945-ig a daru- és szállítóberendezési osztályon szerkesztő mérnök, később 1950-ig termelésfőnök, 1950-1961. között főmérnök volt. Nevéhez fűződik az 5 Mp-os és 100 Mp-os úszódaruk sorozatgyártása és exportálása. Ekkor indult meg az 5 Mp-os, 25 m gémkinyúlású portáldaruk tervezése,

sorozat-gyártása és exportja. Korszerűsítette a Duna-tengerjáró hajók konstrukcióit. A Ganz Hajógyárban az első hegesztett kivitelű tengeri hajó tervezését irányította és megteremtette a gyártási feltételeket is.

7. – 75 éve született Nyiredy Szabolcs mérnök

Budapesten, 1950. június 7-én született Nyiredy Szabolcs (1950-2006) gyógyszerész, vegyészmérnök. 1975-ben a SOTE-n gyógyszerész oklevelet szerzett. 1977-1983-ig Gyógynövény- és Drogismereti Intézet egyetemi tanársegédje, 1984-1990-ig adjunktusa, egyúttal 1983-1990-ig a zürichi Eidgenössische Technische Hochschule Gyógyszerészeti Intézet Farmakognóziai és Fitokémiai Tanszék ösztöndíjas vendégkutatója, a módszerfejlesztési csoport vezetője volt. Később Gyógynövénykutató Intézet igazgatója, a Gyógynövénykutató Intézet Rt. elnök-vezérigazgatója, a svájci zugi Petazon Rt. tudományos igazgatója is volt. Gyógynövény-analitikával és technológiával, analitikai és preparatív kromatográfiával foglalkozott. Nemzetközileg is alapvetően új eredményeket ért el a planáris- és az oszlopkromatográfiás módszerek fejlesztése terén. A kromatográfiás rendszerek optimalizálására kidolgozott ún. PRIZMA-modellt, ill. az általa kifejlesztett és realizált rotációs planárokromatográfiás berendezéseket. Kidolgozta a kényszeráramlásos szilárd-folyadék-, ill. az ún. többfázisú folyadék-kivonás módszereit. 2004-től volt az MTA levelező tagja.

10. – 400 éve született Apáczai Csere János tudós

Brassó megyei Apácán, 1625. június 10-én született Apáczai Csere János (1625-1659) természettudós, az első nemzeti nyelvű enciklopédiánk (Magyar Encyclopaedia, 1653. Utrecht) szerzője. Bár munkáiban bölcsélettel, természettudományokkal és matematikával foglalkozott, de elsősorban nevelő és művelődés-történetünk magvetőjeként tisztelhetjük. Az iskolát a nemzeti boldogulás alapjának, a jó iskolák hiányát pedig nemzeti szerencsétlenségnek tartotta, joggal tekinthető a magyar polgári pedagógia úttörőjének. Az iskolai oktatás kiterjesztését, a magyar felsőoktatás megteremtését tekintette a felemelkedés zálogának. Összekötő kapocs volt a magyarság és Európa más nemzetei között.

11. – Energetikai és épületgépészeti szakmai továbbképzés

A Budapesti és Pest vármegyei Mérnöki Kamara „Épületenergetikai értékelési folyamat módszertani bővítése, integrálva a nem energetikai szempontokat” címmel június 11-én rendez ONLINE szakmai továbbképzést. Bővebb infó: <https://bpmkkepzesek.hu/>

18. – Építési szakmai továbbképzés

A Budapesti és Pest vármegyei Mérnöki Kamara „Műszaki szabályozás a magasépítésben - A minőség biztosítása főképpen a felelős műszaki vezetők és műszaki ellenőrök tevékenységéhez kapcsolódóan” címmel június 18-án rendez ONLINE szakmai továbbképzést. Bővebb infó: <https://bpmkkepzesek.hu/>

20. – 100 éve született Tatár István tanár

Csongrádban, 1925. június 20-án született Tatár István (1925-2021) matematika, fizika-kémia szakos tanár. 1953-ban Szegeden szerzett diplomát. Rengeteg szakmai publikációja, hat népszerű szakkönyve, általános iskolai szakköri füzetek, feladatgyűjteményei jelentek meg, három tucat új tanítási eszköz megalkotása fűződik a nevéhez. Több matematikai és tehetségkutató versenyt szervezett. A „Matematika csillaga” néven díjat alapított a gyerekeknek. Sok tanítványa matematika tanár lett. Munkásságát Beke Manó Emlékdíjjal (1969), Apáczai Csere János díjjal (1973) és Rátz Tanár Úr életműdíjjal (2009) is elismerték,

20. – 125 éve született Sándor Ferenc mérnök

Tiszaderzsen, 1900. június 20-án született Sándor Ferenc (1900-1986) mérnök. Szolgálatát az állami földmérésnél Egerben a földmérési felügyelőségen kezdte. 1930-ban helyezték a Háromszögelő Hivatalba, ahol a háromszögelő szakvizsgát kiváló eredménnyel tette le. 1941-1945 között Nagyváradon a földmérési felügyelőségnek volt a vezetője. Visszatérve Egerbe 1945-1949 között a földreform munkálatainak irányításában és ellenőrzésében vett részt. A következő állomás ismét Budapest, az Országos Földmérési Intézet, majd a Geodéziai és Kartográfiai Intézet dolgozójaként kapcsolódott be az ipari fejlesztési munkákba. Nagy szerepe volt a kohóipar megújításának alapját képező felmérésekben, elsősorban Ózdon és Diósgyőrött. Részt vett a Dunai Vasmű geodéziai munkáinak tervezésében és kivitelezésében is.

21. – 60 éve született Holló-Szabó Ferenc tanár

Kiskunfélegyházán, 1965. június 21-én született Holló-Szabó Ferenc (1965-2022) matematikus, tanár, múzeumalapító. Műszaki technikumot végzett Szegeden. Később főiskolán, majd egyetemen matematika-fizika tanári diplomát szerzett. Miközben több iskolában matematikát tanított, megalapította, gazdagította és igazgatta az ELTE matematikai szertárát ("első magyar matematikai múzeum"). Nagy szerepe volt a KöMaL digitalizálásában. Öveges József (1895-1979) fizikatanár, ismeretterjesztő nyomdokán igazi „stand up” matematikus lett. Rendkívül aktív népszerűsítője volt a „kézzelfogható” matematikának, járta az országot és a határon túlra szakított magyar iskolákat. Több írását közölte a Matematika tanítása és a Képmás családmagazin. Kérdemelte a tanári Ericsson-díjat.

23. – 230 éve született Török Ignác mérnök

Gödöllőn, 1795. június 23-án született nemescsói Török Ignác (1795-1849) h. vezérőrnagy, hadmérnök, az aradi vértanúk egyike. Tanulmányait Bécsben a hadmérnöki akadémián végezte. A szabadságharc kitörése idején károlyvárosi erődítési igazgató volt. Később a komáromi erődítési munkák irányítója lett. 1849 júliusában Szeged erődítési munkáit végezte. Az utolsó napokat Aradon töltötte.

25. – Tartószerkezeti szakmai továbbképzés

A Budapesti és Pest vármegyei Mérnöki Kamara „Acélszerkezetek numerikus modellezése új kötet az EUROCODE-ban” címmel június 25-én rendez továbbképzést. Bővebb információ: <https://bpmkkepzések.hu/>

26-29. – Tudomány- és technikatörténeti konferencia

Június 26-29. között Kolozsvárom rendezik az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság a XVIII. Tudomány- és technikatörténeti konferenciáját, mely fórumot teremt a matematika, műszaki- és természet-tudományok, valamint az ipar történetével foglalkozó Kárpát-medencei kutatók számára. A rendezvény velejárója az egynapos (idén a június 27-ai) kirándulás a helyszín környékén, ahol ipartörténeti, építészeti és tudománnyal kapcsolatos nevezetességeket tekintenek meg a résztvevők. Bővebb információ: <https://ttk.emt.ro>

28. – 150 éve született Sabathiel Richárd mérnök

Budapesten, 1875. június 28-án született Sabathiel Richárd (1875-1942) mérnök, egyetemi tanár. 1905-től Zielinski Szilárd tervezőirodájában dolgozott. Számos vízerőtelep és völgyzáró gát építésében vett részt. 1914-ben önálló lett, terve alapján épült meg többek között az ikervári vízerőmű, a soroksári Duna-ág vízerőtelepe, a tiszaluci vízmedence.

30. – 80 éves a Neumann-féle TPV-elv

Neumann János (1903-1957) matematikus 1945. június 30-án kelt „*First Draft of a Report on the Edvac*” című dolgozatában elsőként írta le egy tárolt program-vezérlésű (TPV) digitális számítógép felépítését, jellemzőit, és logikai működését. Tudatosította: a számítógép rendszertechnikai és alkalmazástechnikai szempontból is új eszköz, és felismerte az ebben rejlő, ebből adódó új lehetőségeket. A Neumann-elvek: - teljesen elektronikus számítógép; - kettes számrendszer alkalmazása; - aritmetikai egység alkalmazása (univerzális Turing-gép); - központi vezérlőegység alkalmazása; - belső program- és adattárolás.

Felhasznált irodalom:

- *MMK Történeti (Bizottság) Munkacsoport: Magyar mérnökök évfordulói 2025-ben*
Internet: mmk.hu/kamarai/historia
- *Évfordulóink a műszaki és természettudományokban*
MTESZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága sorozatának egyes kötetei
- *História – Tudósnaptár - Természettudósokhoz kapcsolódó évfordulók*
Internet: tudosnaptar.kfki.hu/historia
- *Neumann János Számítógép-tudományi Társaság (NJSZT) Informatikatörténeti Fórum*
Internet: itf.njszt.hu
- *Dr. Hajtó Ödön: A mérnöki hivatásért*
2021. – Budapesti és Pest Megyei Mérnöki Kamara
- *Nagy Ferenc szerk.: Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig*
1997. – BETTER – MTESZ – OMIKK
- *Kenyeres Ágnes szerk.: Magyar Életrajzi Lexikon I-IV. 1967-1990. – Akadémiai Kiadó*
Internet: arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/
- *Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (SZTNH) és a jogelőd Magyar Szabadalmi Hivatal (MSZH) kiadványai*
- *Mérnök Újság (MÚ) és MÚ Online História* rovat (Magyar Mérnöki Kamara)
Internet: mernokvagyok.hu és mernokvagyok.hu/blog/category/historia
- *Mérnöki évfordulók, emlénapok és programok - 2014. január 1-től havi bontásban*
Internet: mmk.hu/kamarai/historia
- *EMT Tudomány- és Technikatörténeti Konferenciák kiadványai*
(Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság) Internet: ttk.emt.ro
- *Fejér László szerk.: Vizeink Krónikája* (Vízügyi múzeum 2001.)
Internet: library.hungaricana.hu/hu/view/VizugyiKonyvek_067/?pg=0&layout=s
- *A Magyar Hidrológiai Társaság kitüntetettjei 1917-2017 között* (MHT, 2019.)
Internet: hidrologia.hu/mht/letoltes/LEXIKON_WEB.pdf
- *Kozák Péter író, szerk.: © Névpont, 2022. Nemzeti életrajzi adatbázis, virtuális sírkert*
Internet: nevpont.hu/
- *Magyar Mezőgazdasági Múzeum és Könyvtár: Magyar Tudós Tárlat – életrajzok*
Internet: mezogazdasagikonyvtar.hu/a-gyujtemeny/elektronikus-forrasok/magyar-tudostarlat-eletrajzok
- *Egyéb szakmai életrajzok és műszaki források*

Készítette: Sipos László József villamosmérnök, minőségügyi szakmérnök
Magyar Mérnöki Kamara (MMK) Történeti (Bizottság) Munkacsoport tagja